

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 30394/2023
07.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., чији је пуномоћник Ђурђевка Младеновић Живковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државни правобранилац, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3725/23 од 20.07.2023. године, у седници одржаној 07.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3725/23 од 20.07.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 2022/20 од 11.04.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе и права личности услед неоснованог лишења слободе у периоду од 13.02.2014. године до 25.03.2014. године исплати износ од 600.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 11.04.2023. године па до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев преко износа досуђеног ставом првим изреке, на име накнаде нематеријалне штете за претпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе и права личности исплати износ од још 800.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 11.04.2023. године па до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да тужиоцу исплати износ од 8.000.000,00 динара због претрпљеног страха за сопствену егзистенцију и егзистенцију чланова уже породице са законском затезном каматом од 11.04.2023. године па до исплате, 10.000.000,00 динара душевних болова услед губитка способности за рад и умањења опште животне активности са законском затезном каматом од 23.02.2014. године, као дана притварања тужиоца па до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због изгубљене зараде исплати месечне износе ближе означене у том ставу изреке, са законском затезном каматом од доспелости сваког појединог месечног износа па до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде

материјалне штете у виду умањења имовине услед продаје непокретности – стана број .. улица ... број .. у ... исплати износ од 42.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом од 08.09.2020. године па до исплате. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 574.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3725/23 од 20.07.2023. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе парничних странака и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 2022/20 од 11.04.2023. године у ставовима првом, другом, трећем, четвртном и петом изреке. Ставом другим изреке, одбачена је жалба тужиоца изјављена против става првог изреке пресуде Вишег суда у Београду П 2022/20 од 11.04.2023. године, као недозвољена. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка из става шестог изреке пресуде Вишег суда у Београду П 2022/20 од 11.04.2023. године, тако што је обавезана тужена а тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 150.100,00 динара, а ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у „... banci“ засновао радни однос на неодређено време 04.05.2004. године, а 12.02.2013. године закључио уговор о раду за обављање послова на радном месту члан Управног одбора – председника Извршног одбора на основу решења Народне банке Србије од 12.02.2013. године и одлуке Управног одбора „... banke“ од 04.02.2013. године. Решењем Привредног суда Ст 19/2014 од 03.02.2014. године, отворен је поступак стечаја над стечајним дужником „... banka“, на основу чега је тужиоцу 03.02.2014. године престао радни однос у „... banci“. Решењем Вишег тужилаштва КТ 159/14 од 13.02.2014. године, одређено је задржавање тужиоца у трајању од 48 сати који се има рачунати од 13.02.2014. године у 13 часова, због постојања основе сумње да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 234. став 2. у вези ставом 1. КЗ. Више јавно тужилаштво је 15.02.2014. године донело наредбу о спровођењу истраге против тужиоца, раније неосуђиваног, због постојања основа сумње да је у периоду од 24.04.2013. године до 06.09.2013. године као председник Извршног одбора „... banke“ а.д. искоришћавањем свог положаја прибавио противправну имовинску корист у износу од 277.482.282,50 динара правним лицима из система „Interkomerc“ чиме би извршио кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 3. у вези са ставом 1. КЗ. Решењем Вишег суда у Београду од 15.02.2014. године тужиоцу је одређен притвор који се има рачунати од 13.02.2014. године који је продужен решењем Вишег суда у Београду од 14.03.2014. године. Притвор је укинут решењем Вишег суда у Београду од 25.03.2014. године, тако да је тужилац био лишен слободе у периоду од 13.02.2014.

године до 25.03.2014. године (укупно 41 дан). Правноснажним решењем Вишег суда у Београду – Посебног одељења за организовани криминал од 25.10.2019. године обустављен је кривични поступак против тужиоца. Поступак против тужиоца у својству окривљеног праћен је медијским објављивањем текстова сензационалистичког карактера који су се тицали вођења кривичног поступка и лишења слободе. Тужилац је у Националној служби за запошљавање био евидентиран као лице које тражи запослење од 12.05.2015. године. Дана 24.06.2016. године тужилац је продао стан број .. на четвртом спрату зграде у ... улици ... за купопродајну цену од 40.000 евра, а 16.04.2015. године катастарску парцелу бр. .. ЛН .. КО ... за купопродајну цену од 2.500 евра. Решењем РФ ПИО – Филијале Шабац од 05.12.2018. године тужиоцу је утврђен степен телесног оштећења почев од 07.09.2004. године без признавања права на накнаду на основу телесног оштећења. Тужиоцу је утврђен губитак радне способности као последица болести и права на инвалидску пензију почев од 15.08.2018. године. Тужилац се обратио Министарству правде Републике Србије одштетним захтевом од 25.11.2019. године. У време када је тужиоцу одређено задржавање односно притвор, био је народни посланик у Скупштини Републике Србије, али се није позвао на имунитет. Из Палате правде је спроведен у јединицу Централног затвора где је провео 41 дан. Боравак у затвору и извештавање сваког дана на телевизији „ББ“ и по штампаним медијима који су тужиоца називали свакојаким именима јако лоше је утицало на тужиоца, а нарочито га је погодио текст да је 40.000.000 евра превео на рачуне у Швајцарској, мада тамо никада није био и чињеница да је за оптужницу сазнао из новина. По изласку из притвора није могао да заснује радни однос, а последице његовог притварања осетили су и његови синови и супруга.

На основу правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да је тужена у обавези да тужиоцу накнади штету коју је претрпео неоснованим лишењем слободе.

Одредбом члана 584. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“ бр. 72/11... 55/14, важећег у време када је тужиоцу одређен притвор) прописано је да право на накнаду штете припада лицу које је било лишено слободе а није дошло од покретања кривичног поступка или је поступак обустављен правоснажним решењем или је оптужба одбијена или је поступак правоснажно окончан одбијајућом пресудом. Одредбом става 2. истог члана прописано је да накнада штете не припада лицу које својим недозвољеним поступцима проузрокује лишење слободе. С обзиром на садржину цитиране одредбе, право на накнаду штете зависи од исхода кривичног поступка, због чега је реч о посебном облику објективне одговорности тужене која се заснива на ризику од неоснованог покретања кривичног поступка, с тим што одговорност тужене није последица незаконитог или неправилног рада органа тужене, већ исхода поступка за који је држава преузела ризик када је против тужиоца покренула кривични поступак.

Правилан је закључак нижестепених судова да тужилац на основу члана 200. став 1. ЗОО има право на накнаду штете за душевне болове које је трпео у периоду неоснованог лишења слободе (41 дан), одређивањем притвора због покренутог кривичног поступка против њега, који је окончан ослобађањем од оптужбе.

Правична накнада нематеријалне штете, као облик отклањања штетних последица, састоји се у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При том, она не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, и не сме погодвати тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом. Оценом свих штетних последица проистеклих из неоснованог лишења слободе тужиоца, као и свих околности конкретног случаја, које су од утицаја на одмеравање висине правичне накнаде, и то: године старости тужиоца у моменту притварања (56 година), природу и тежину кривичног дела које му је стављено на терет, време проведено у притвору, последице лишења слободе на његово здравствено стање, породично стање, ранији живот тужиоца, тешке услове боравка у притвору, дужина трајања душевних болова које је због тога трпео. Сагласно наведеном, Врховни суд налази да је накнада од укупно 600.000,00 динара адекватна околностима овог случаја, те да тај досуђени износ тужиоцу пружа сатисфакцију за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, због чега је тужбени захтев преко тог износа, а за још 800.000,00 динара одбијен као неоснован.

Имајући у виду природу и друштвену сврху права на накнаду нематеријалне штете, досуђивање у већем износу у конкретном случају не би одговарало значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, због чега је супротно наводима ревизије тужбени захтев преко досуђеног износа неоснован, како су то правилно закључили нижестепени судови.

Правилно су нижестепени судови одбили и тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због претрпљеног страха у износу од 8.000.000,00 динара, с обзиром да се посебна новчана накнада штете за претрпљени страх услед неоснованог лишења слободе може досудити уколико је он био интензиван и дужег трајања, или ако је интензиван страх кратко трајао, али је довео до психичке неравнотеже у дужем трајању, с обзиром да тужилац на коме је терет доказивања у смислу одредбе члана 231. ЗПП то није доказао. Зато је одбијен и тужбени захтев за исплату износа од 10.000.000,00 динара по основу претрпљене штете у виду душевних болова услед умањења животне активности.

Правилно је одбијен и тужбени захтев за накнаду штете услед изгубљене зараде проузроковане неоснованим лишењем слободе, јер тужилац у тренутку када је лишен слободе 13.02.2014. године није био у радном односу у „... banci“ на месту председника Извршног одбора банке, због чега месечна зарада у висини зараде директора Извршног одбора „... banke“ није добит која се на страни тужиоца могла основано очекивати у редовном току ствари и не представља измаклу корист на страни тужиоца неоствареним притварањем. Такође, тужилац није доказао да би нови радни однос засновао да није лишен слободе, нити доказао да би по редовном току ствари засновао радни однос на месту председника Извршног одбора банке да би му припала накнада штете у опредељеној висини просечне зараде за то радно место, нити је доказао да постоји узрочна веза између лишења слободе тужиоца и његове изгубљене зараде.

Узрочно – последичну везу између притварања тужиоца и штете у износу од 42.000 евра, за коју тужилац тврди да је претрпео као последицу притварања због продаје непокретности заснивајући овај захтев на чињеници да је њему и његовој породици била угрожена основна егзистенција у периоду од 16.04.2014. године до 05.12.2018. године пошто није имао никаквих прихода, па је био приморан да прода непокретности, као последицу изазвану вођењем кривичног поступка против њега, тужилац није доказао. Није дефинисао у чему се састоји штета коју је претрпео, јер је за продату имовину добио одговарајућу новчану вредност, па се његова имовина није умањила. Осим тога, Законик о кривичном поступку не прописује одговорност за накнаду штете услед покретања и вођења кривичног поступка, односно одговорност тужене је ограничена на штету проистеклу из неоснованог лишења слободе. Тужилац је био лишен слободе у периоду од 13.02. од 25.03.2014. године, а непокретност – стан у ... продао је 24.06.2016. године, а катастарску парцелу 16.04.2015. године.

Нису основани наводи у ревизији тужиоца да је из налаза и мишљења вештака медицинске струке утврђен интензитет и трајање душевних болова које је тужилац трпео, с обзиром да је за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части, слободе и права личности тужилац добио адекватну накнаду одмерену у складу са одредбом члана 200. став 2. Закона о облигационим односима. Судови су при томе водили рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Нису основани ни наводи у ревизији тужиоца да постоји узрочно – последична веза између губитка посла тужиоца због стечаја банке и покретања и вођења кривичног поступка, јер је незаконитим хапшењем тужилац спречен да се пријави и заснује радни однос у „... banci“ у стечају, због чега је био незапослено лице од 18.04.2014. године до остваривања права на инвалидску пензију 2018. године, с обзиром да тужиоцу радни однос на пословима члана Управног одбора председника Извршног одбора „... банке“ престао услед поступка стечаја дана 03.02.2014. године и не постоји узрочно – последична веза између изгубљене зараде и вођења кривичног поступка, јер тужилац није доказао да би засновао радни однос у „... banci“ у стечају, супротно наводима у ревизији.

Са изнетих разлога, сагласно одредби члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**